

УДК 351.82:339.92(477)

Л. Є. Стрельцов, аспірантОдеський національний університет імені І. І. Мечникова
Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВ (МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ)

Розвиток ринкової моделі економіки в Україні, входження її у світовий простір потребують правового регулювання усіх таких процесів як на внутрідержавному, так і міжнародному рівнях. Таке регулювання повинно здійснюватися комплексом заходів, в тому числі і з урахуванням правових можливостей.

Ключові слова: економічна співпраця, економічна безпека, міжнародне економічне право, принципи міжнародного економічного права,

Процеси міжнародної економічної співпраці на світовому рівні, налагодження необхідних соціальних контактів між країнами, спроба поєднати такі зусилля на політичному рівні мають на сучасному етапі розвитку цивілізації незворотній характер. Тому потрібно постійно враховувати усі позитивні наслідки такої співпраці та розумно сприймати ті складні події, які супроводжують такі об'єднуючі процеси. Потрібно враховувати, що такі складні події, багато з яких мають негативний «відтінок», при досягненні ними достатніх формальних та матеріальних показників можуть реально впливати на економічну ситуацію, як в кожній з таких держав, так і на більш загальному рівні. В зв'язку з тим, що більшість з таких негативних подій в певній мірі «опосередкована» існуючими умовами соціально-економічного життя, потрібно, поряд з поняттям «економічний розвиток», визначити поняття «економічної безпеки» та шукати необхідні засоби для надання заходам протидії їй необхідної ефективності.

Економічна безпека це такий стан економіки, при якому забезпечується достатньо високий і стійкий економічний зріст; ефективне задоволення економічних потреб; контроль держави за використанням державних ресурсів; захист економічних інтересів країни на національному та міжнародних рівнях та ін. Об'єктом економічної безпеки виступають як економічна система в цілому, так і її складові: природні багатства, виробничі та невиробничі фонди, нерухомість, фінансові ресурси, людські ресурси, господарські структури та ін.

Показники економічної безпеки — це найбільш значущі параметри, які дають загальне враження про становище економічної системи в цілому, її стабільності, зросту ВВД, рівень і якість життя більшості населення, темпи інфляції, рівня безробіття, майновий розподіл населення; конкурентоздатність, імпортової економічної залежності, внутрішній та зовнішній борг, стан і рівень криміналізації економіки та ін. Але потрібно враховувати, що для економічної безпеки більш важливі не самі показники, а скоріше їх порогові значення. Порогові значення — це така межа, такі показники, вихід за які ускладнює або навіть в певній мірі припиняє нормальний хід розвитку як економіки в цілому, так і окремих її напрямків.

Взагалі економічна безпека — це така сукупність умов та факторів, які забезпечують незалежність економіки, її стабільність, здатність до постійного оновлення і вдосконалення і т. і. [1, 6–7].

Враховуючи економічну співпрацю на міжнародному рівні, про яку вище вже було сказано, потрібно звернути увагу на те, що сьогодні необхідність економічної безпеки виходить вже на інший, міжнародний рівень. Це говорить про те, що положення, які ми раніше використовували для оцінки внутрішньої безпеки та протидії її порушенням, зараз потрібно враховувати і при оцінці міжнародної економічної безпеки.

Це потребує надання таким діям більш комплексного характеру, що вимагає залучення в таку програму заходів, які представляють різні сфери та галузі соціального життя і які зможуть бути ефективними на різних рівнях. Значну роль в цьому повинно зіграти право. Причому право в даному випадку потрібно розглядати не тільки як «особисту» можливість саме цього соціального напрямку впливу на такі події. Право, при умовах комплексних заходів, потрібно розглядати як захід для створення нормативно-правових рамок для застосування усього такого комплексу. Таким чином, ми не тільки будемо мати правову базу для здійснення таких дій. Вони, завдяки праву, будуть мати і відповідні рамки для такої дії, що не тільки надасть їм необхідної системності, а й забезпечить дотримання необхідних рамок при застосуванні таких заходів.

Право, яке повинно виконати таку низку важливих дій, теж в сучасних умовах потребує певного уточнення свого змісту та напрямків. Наприклад, на нашу думку, сьогодні вже достатньо складно так чітко розділяти право на внутрішнє та міжнародне, як це робилось раніше. Формально такий розподіл ще існує, але світова та регіональна інтеграція все частіше надає правовим правилам більш об'ємний характер. У всякому разі, міжнародно-правові акти, які приймає міжнародна спільнота, служать, умовно кажучи, необхідним «інструментом» для придання їм вже більш загального характеру [2, 29, 30]. Але розуміючи, що в існуючий правовій класифікації ще досить довго буде існувати розподіл права на національне та міжнародне, необхідне проводити відповідні дослідження з урахуванням існуючого порядку.

Якщо казати про національний рівень, то потрібно сказати, що на цьому рівні існують певні правові традиції. В усякому разі детально не аналізуючи ці положення, потрібно сказати, що кожна держава, з урахуванням власного досвіду та використання міжнародних розробок, приймає відповідні нормативно-правові акти, які повинні забезпечити нормальний розвиток національної економіки.

Складніше складається положення з міжнародним правом, в тому числі і міжнародним економічним правом (далі МЕР), яке в основному повинно забезпечити економічну безпеку на міжнародному рівні.

Вважається, що МЕР виникло достатньо давно. В усякому разі, право почало регулювати міждержавну торгівлю як складову частину економічної сфери ще у часи глибокої давності. Наприклад, ще у II віці н. е. стародавній римський історик Флор вважав, що якщо перервати торгові відносини, то порушується союз людського роду. По мірі розвитку людської цивілізації правило, згідно якого торгівля між народами має здійснюватися вільно і ніхто не має права заважати в здійсненні таких процесів, набуває все більшої визначеності. Потрібно додати, що саме таке правило покладено в основі принципу *jus commercii* (право вільної торгівлі) становиться основним при створенні міжнародних правил регулювання міждержавної торгівлі в широкому розумінні цього поняття.

Початком виникнення сучасної форми МЕР вважається XVII сторіччям, коли з'являються не тільки досить загальні, а й спеціальні договори, які регулюють конкретні форми такої співпраці. В XIX–XX сторіччях це не тільки продовжує розвиватися, а вже з'являються узгоджені терміни для застосування в таких угодах. Це, наприклад, «рівні можливості», «капітуляція», «відкрити двері», «національний режим» та ін. Саме в цих угодах та, в певній мірі, в таких термінах починають відображатися спроби знайти компроміс в протиріччях між інтересами вільної торгівлі

безпеки та сформулювати організаційно правові заходи, які потрібні для забезпечення такої безпеки.

Таке завдання потребує здійснення низки взаємопов'язаних дій. Це, як вже вказувалось, виявлення особливостей сучасних економічних відносин та елементів економічної безпеки, які потрібно враховувати при аналізі міжнародно-правового забезпечення такої безпеки. Також потрібно визначити сучасну роль міжнародного публічного права, в тому числі і МЄП, в вирішенні проблем забезпечення економічної безпеки держав. Далі необхідно провести аналіз системи нормативно-правових актів, причому не тільки публічного правового характеру, щодо визначення їх ефективності в сучасних умовах. З врахуванням отриманих і інших даних та проведення необхідних досліджень, сформулювати можливі пропозиції щодо вдосконалення таких організаційно-правових заходів.

Говорячи про це, потрібно звернути увагу на одну важливу річ, яка має враховуватися як основне, так би мовити, методологічне правило при здійсненні такого дослідження. Воно полягає в тому, що досліджуючи цю проблему, необхідно враховувати існуючу різницю в рівнях економічного розвитку усіх держав, які співпрацюють в єдиному економічному просторі. Це необхідно для того, що б, наприклад, розробляючи організаційні, правові чи інші заходи, спрямовані на забезпечення економічної безпеки, враховувати, що кожна держава, в залежності від рівня свого економічного розвитку, потребує таких заходів, які будуть враховувати таке її становище. В інших випадках такі заходи будуть залишатися на рівні проголошених.

Саме такі сплановані дії необхідно, на нашу думку, провести на сучасному рівні розвитку міжнародного економічного права для планування та надання необхідної реальності комплексу дії щодо забезпечення економічної безпеки на національному та міжнародному рівні. При цьому потрібно враховувати потенціальні можливості права для надання таким діям необхідної організації та ефективності.

Література

1. Н. Б. Шеленкова. *Европейская интеграция: политика и право. Монография.* — М.: Издательство «НИМП», 2003. — 340 с.
2. Ильин Ю. Д. *Право человека и государства на безопасность в современном мире.* — М.: Норма, 2007. — 288 с.
3. *Введение в право Европейского Союза. Учебное пособие / Под. ред. д. ю. н., проф. Кашкина С. Ю.* — М.: Изд-во Эксима, 2005. — 368 с.

Л. Е. Стрельцов, аспирант

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова
Французский бульвар, 24/26, Одесса, 65058, Украина

**КОМПЛЕКСНЫЙ ПОДХОД К ОБЕСПЕЧЕНИЮ
ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ГОСУДАРСТВ
(МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВОЙ АСПЕКТ)**

РЕЗЮМЕ

В статье рассматриваются сложные вопросы современного обеспечения экономической безопасности на внутригосударственном и международном уровнях. Устанавливаются понятия и признаки экономической безопасности, ее показатели, пороговые значения и др. Специально анализируются вопросы, связанные с определением, признаками, принципами международного экономического права.

Ключевые слова: экономическое сотрудничество, экономическая безопасность, международное экономическое право, принципы международного экономического права.